

Köwüşjik hem pökgüjik hakynda erteki

Category: Ertekiler, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Köwüşjik hem pökgüjik hakynda erteki

KÖWÜŞJIK HEM PÖKGÜJIK HAKYND A ERTEKI

Bir bar eken, bir ýok eken. Ýok zatlar-da hakykatdanam ýokmyş, bar zatlar bolsa çyndanam barmyş. Günlerde bir gün kakasy körpe oguljygyna täp-täzeje köwüş bilen täp-täzeje-de pökgi satyn alyp beripdir. Oglanjyk öte bezzat ekeni. Ol günuzyn pökgüjigini depe-depe, agşama çenli köwüşüni ýyrtyypdyr. Köwüşüniň ýyrtylandygyna içi ýanybam pökgüsini çem gelen tarapa bat bilen depip goýberipdir welin, ýeňiljek topjagaz ýeliň demine düşen tozga kimin uçup baryp, tikenli agaçdan haýata degipdir-de, deşilipdir. Bir wagtyň özünde köwüşünden hem pökgüsinden dynan garagol, öýlerine dolanypdyr-da, olaryň ikisini hem köne-küşül zatlary goýýan kümelerine oklapdyr.

Täzeje bolandyklary sebäpli, üstesine-de dükanda satyjylaryň özlerini sypalap-süpürip, hülli-hülli edip ýörmeklerine halys läliksiräp giden köwüşjik bilen pökgüjik bir günem geýilmän-oýnalman zyňlyp goýberilmeklerine öýkeläpdirliler. Ýyrtylan erninden dilini – içiniň petegini çykaryp ýatan köwüşjik:

– Pökgi dost, görýäňmi bu gadymbilmeziň edip goýberäýşini? Ýarym güne-de ýetirmän, ýyrtyp taşlady meni!-diýip naýynjar zeýrenmäge başlapdyr. Soňam “ýer gaty bolsa öküz öküzden görer” diýlişi ýaly, öz düşen halyna gaharlanypdyr-da, ähli günäni owadanja pökgüjigiň üstüne atyp, oňa igenip ugrapdyr:- Göwnüňe alma welin, ählisine-de sen günäkär ýaly, pökgi dost! Bu seni depe-depe men şu hala düşdüm ahyry!

Köwüşjigiň “jany ýanan taňrysyna gargar” diýlişine tutduryp, özüne igesini sürtüp başlamagyna özüne göwni ýetýän lälijek topjagazyň hem gany gyzyypdyr:

-Ol nähili beýle bolýar-how, köwüş dost?! Men seni beýle

ýagdaýa uçratmadym-da, gaýta sen meni tikenek-beýleki diýmän, çem gelen ýere depe-depe şu güne duçar etdiň ahbetin!-diýip ol gahar bilen, deşik ýerinden “waşşyldadyp” içinde galan ýeli çykarypdyr.

-Hä şeý diý-ä! Indi ähli zada men günäkär bolýaryn-da! Eger-de sen bolmadyk bolsaň, ol bezzat meni bir güne-de ýetirmän wes-weýran edip taşlamazdy. Sen bolandygyň sebäpli ol meni depip-depip ýyrtnadymy, eýsem?! Ýyrtyklygyňa-beýlekiňe garaman, hol allaowarra deper goýbärin-dä, häzir!-diýip gyzma köwüşjik hem garadangaýtmazlyk bilen ýyrtyk ernini öwrüp-çöwrüp, gyşardyp-çaýşardyp, gapdalynda myssarylyp ýatan pökgüjigiň üstüne hüžžerilipdir.

Çamalagy çaşyp, iç-goşy daşyna çykyp duran köwüşjigiň gazaplanyşy az-kem gorkunçrak hem bolsa-da, pökgüjik ondan sähel-mähel eýmenmänem durmaýandygyny bildirmezlikden ötri, içine howa sorup, azajyk çişen bolupdyr:

-Sen-how, köwüşjagaz, beýdip üstüme çöwjän bolup, maňa telegiňi dürs etdirjek bolan bolup, dyzap ýatma! Ol seniň ýyrtyk erniňi towlaşdyran bolmagyňa men ýerimdenem mizemeýän, bilseň! Iň oňady, ikimizem indi mana düşmez gögele däl! Satyn alnyp, şu jaýa gelenimize heniz birje gün bolmadygam bolsa, kärhanada öndürilip dükana gelenimize, eger-de galak-gaçak azak-tenegini hem bir ýere jemläp tegeleklesek, tutuşlygyna iki aý dagy bolýar. Şonuň üçinem az ýerde darygýan çagajyklar deýin gyzyly ýumruğa girmäge dalaş edip durmaly-da, jedelimizi uly adamlar ýaly, akyllý-başly çözmegiň alajyny tapaly.

Köpi gören topjagazyň manyly maslahatyna gyzma köwüşjik hem az-maz köşeşipdir:

-Az-owlak öte geçäýdim öýdýän, pökgi dost! Sen rast aýdýarsyň! Gel, bu jedelimizi parahatlyk bilen parasatly çözeli!

-Onda bar-a, gel şeýdeli! Eger-de sen hem özüňkini dogry hasaplaýan bolsaň, menem özümiňki dürs diýýän bolsam, üçünji birine ýüz tutup, onuň bize adyl kazylyk etmegini towakga edeli.

-Gel şeýdeli!-diýip köwüşjik topjagaz bilen ylalaşypdyr. Bir çukura tüýküren jedelkeş ýoldaşlar özlerine kimiň kazylyk edip biljekdigini kesgitlemek üçin kümäniň içine göz aýlapdyrlar.

Görseler, kümäniň bir künjünde çöpi döwlüp-döwlüp süpürgisi tükeniberen köne sübse ýatyrmyş. Onuň gapdalynda-da sapy döwlen, posly pil bilen jürnügi ýok, böwri moý açan, haşamly çäýnek ýatan ekeni. Olaryň her haýsy-da özüni bu jedeliň kazysy edip saýlatmak isleýändigini bildirmezlik üçin jedelkeşlere üns bermediksiräpdir. Kimsi öz işine güýmenen bolupdyr, kimsi kümäniň üçegindäki möýüň kerebini synlaýan kişi bolupdyr, çäýnek bolsa jürnügi gopan deşigi bilen tagaşyksyz sykylyk atan bolýarmyş.

Köwüşjik olara bildirmän topjagaza ümläpdir-de, kümäniň ähli burçunda eşidilip duran güňleç pyşyrdy bilen onuň gulagyna hümürdäpdir:

-Pökgi dost, meniň düşünişime görä biziň jedelimizi çözmäge bir kazy azlyk edäýmese! Gel gowusy üç kazy tapynaly!

Pökgüjik köne sübsäniň, döwük piliň hem-de çäýnegiň gulaklaryny üşerdip, özüni ünsli synlaýandyklaryny görüp durandygy sebäpli, hilebir geňeş salynýan kişi bolup, kalam agyz geplemän, agraslyk bilen baş atypdyr.

Jedelkeşler kazy edinjek bolýanlaryna tarap öwrülipdirler-de, hälden bəri olar bilen bir kümede duran bolsalar-da şu mahal görýän kişi bolup, olaryň her haýsyna aýry-aýrylykda hormat bilen salam beripdirler:

-Essalawmaleýkim, sübse hanym!

-Essalawmaleýkim, pil aga!

-Essalawmaleýkim, çäýnek aga!

-Äleýiksalam, balajyklar!-diýip sübse sypanjyran bolup şelaýyn jogap gaýtarypdyr.

-Waleýkim essalam, eger-de çynyňyz bolsa!-diýip pil hem epeýlik bilen olaryň salamyny alypdyr.

-Hä-mi?! Öň oglanjykdyňyz-da, indi ulalaýdyňyzmy?! Salam berjek bolsaňyz hälden näme işlediňiz? Hä-mi?! Onda-da “taňry salamy” diýleni! Hä-mi?! Siziň bilen deň bolmaýyn, waleýkim essalam! Hä-mi?!-diýip özüne iň soňundan salam berlenine öýkelän çäýnek hünürdäpdir.

-Ähem, ühüm!-diýip bogazyny arçapdyr-da, ilki pökgüjik söze başlapdyr:-Ýaşulular! Biz bir kyn ýagdaýa düşdük. Ine, şu...-diýip ol gapdalynda dilini çykaryp ýatan köwüşjige ümläpdir-de

sözünü dowam edipdir:-...köwüş dost bilen aramyzda bir sene-mene ýüze çykdy. Şony bir paýhas bilen çözüp beräýseňiz...

-Hawa, hawa, çözüp beräýseňiz...-diýip köwüşjik hem topjagazyň sözüne goşulyp galypdyr.

-Näme çözmän, gaty çözüp bereris, balajyklar! Eddiljek ýöne, syryp-süpürüp, gül ýalyjak täp-tämizje edip goýbereris, häzir, derrewjik!-diýip sübse ilgeziklik bilen seslenipdir.

-Çözmän näme, eddil azal giren meýdan ýaly agdar-düňder eder goýbereris! Iş durarmy özlemmiziň bar ýerimizde! Mundan öň-ä durmaýardy, indi-hä baýak hem durmaz!-diýip pil hem agzyny dolduryp epeýden-epeý jogap gaýtarmaga alňasapdyr.

-Hä-mi?! Özünüz bilen deň bolsaň-a edäýmelisi belli, sizi! Hä-mi?! Edepsizligiňiz üçin üstüňize gyzgyn çay bilen döküläkgetdin çürüşdirip taşlamaly-la welin, ýene-de ýumşak-da biz, dözümsiz-dä biz! Hä-mi?!-diýip çäýnek hüňür-hüňür hüňürdäpdir-de, soň ýene-de üstüne goşupdyr:-Ýeri bolýar-da! Hä-mi?! Ýalbaryp ýatsaňyz, çözüp beräýeris! Ýöne biziň çözgüdimizi owurtlanyňyzda agzyňyzy ýakmasaňyz bolar! Hä-mi?! Hany, aýdyň bakaly, dawaňyzyň mazmunyny! Hä-mi?!

Çäýnegiň özlerine ýüzlenlerine mähetdel, köwüşjik bilen topjagaz biri-birine gezek bermän howlugyp, öz başlaryndan inen külpet barada gürrüň bermäge başlapdyrlar. Aýdyp bolanlaryndan soňam bu işde haýsynyň günäsiniň bardygyny sorapdyrlar.

-Hümm!-edip sübse dymypdyr.

-Hümm!-edip pil dymypdyr.

-Hä-mi?! Hümm!-edip çäýnek dymypdyr.

Olaryň çuň oýa batandyklaryny gören pökgüjik bilen köwüşjik ikisi hem jyňklaryny çykarmaga het edip bilmän, dymypdyrlar.

Birhaýukdan soň edähetine eýerip, hemişeki howlukmaçlygy bilen, ilki bolup sübse dil ýarypdyr:

-Bu ýerde bar-a, örän çylşyrymly iş! Häzirki güne çenli meniň tejribämde beýle işler juda seýrek duş gelipdi. Onda-da men netije çykardym. Siziň dükandan satyn alnyp gelen günüňiz beýle agyr betbagtçylyga uçramagyňyzda ikiňiziň hem günäňiz ýok. Bar günä siziň bilen gezilen we oýnalan ýeriňiziň oňatja, arassaja edilip syrylyp-süpürilmänliginde. Diýmek, bu ýerde

siziň başyňyza düşen ýagdaýlaryň sebäbi, meniň ýerime soňky getirilen sübseleriň öz işlerini ýerine ýetirmeklerine sowuk-salalyk bilen çemeleşýändigleri bolup durýar. Şolar günäkär!

-Hawa, hawa, hut şeýle!-diýip pil, sübsäniň hökümini tassyklamaga gyssanypdyr:-Onsoňam bu ýerde, sübse hanymyň ýerine getirilen soňky sübselerden başga-da, meniň ornuma satyn alnan pilleriň hem günäsi ýok däl! Eger-de olar siziň bilen gezilen, oýnalan köçäniň gyrasyndaky ýaplary hapa-haşal otlardan mazaly arassalap, ýumşajyk edip depen bolsalar, köwüşjik бүдүр-сүдүр, gaty ýerlere basyp bahym zaýalanmazdy, tikenli agaçlaryň bolsa düýbi ýumşadylan bolsa, olaryň tikenleri häzirkisi ýaly degen zadyny deşip duran saň-gaty bolmazdylar-da, ýumşajyk bolup, pökgüjigi deşip bilmezdiler.

-Ýok! Hä-mi?! Bu düýbünden beýle däl! Hä-mi?!-diýip öýkelek bolandygy zerarly oňsuksyz çäýnek, ýoldaşlarynyň netijesini düýpgöter inkär etmäge alňasapdyr. Hemmeler oňa tarap öwrülipdir. Olaryň dikanlap garaýan nazarlarynyň öňünde çäýnek birdenkä pökgüjik bilen köwüşjigiň jedeli boýunça özünde aýtmaga netijäniň ýokdugyna düşünişdir. Emma ol sepini bildirmezlik üçin, nadaralyk edip, kellesine ilkinji gelen zady gepläp goýberipdir:

-Bu ýerde bar-a! Hä-mi?! Diňe köwüş geýip pökgi oýnaýanlaryň ählisiniň irdenki çaylaryny öte sowadyp içýänleri köwüşjigiň hem pökgüjigiň ýyrtylmagyna getiripdir. Hä-mi?! Sebäbi çäýy gyzgynjaklygyna içseň ol endamyňy çygjardyp ýumşadýar. Hä-mi?! Endamy ýumşan adam bolsa köwüşüni geýip pökgi depmäge ylgamaýar-da, ýylyjak ýerden çykman, telewizoryň öňüne geçip ýatýar. Hä-mi?! Şeýlelikde-de köwüş hem abat galýar, pökgi hem bitin. Hä-mi?!

Hälden bäri kümäniň garaňky burçunda gözünü ýumjukladyp, oýaly-ukuly myrlap ýatyşsyna, bolup geçýän zatlaryň hemmesini ünsli synlaýan alaja-mulaja pişijek, olaryň gürrüňine murtjagazlaryny taýzardypjyk ýylgyrypdyr-da:

-Akmaga arzyňy aýtsaň düşünmekden geçen, gaýta öz agyrysyny aýdar! Siziň şeýle hala düşmegiňize-de garagol aýaklara buýrup bilmeýän bezzat kelle günäkär bolaýmasyn, birden?! Mýaw-w!-diýip mawlapdyr. Soňam öň aýaklaryny ýere diräp gernipdir-de,

ýüzüniň ugruna kümäniň ötügine böküp, çykyp ötägidipdir.
Pökgüjik bilen köwüşjik bolsa pişijegiň yzyndan haýrany-
serasyňa bolup galyberipdirler...

Ertekiler